



گوروش احمدی

دیپلمات پیشین

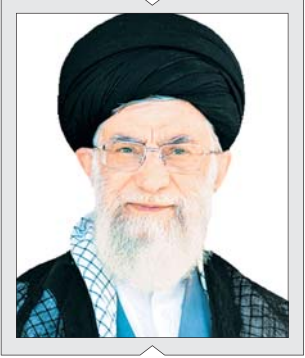
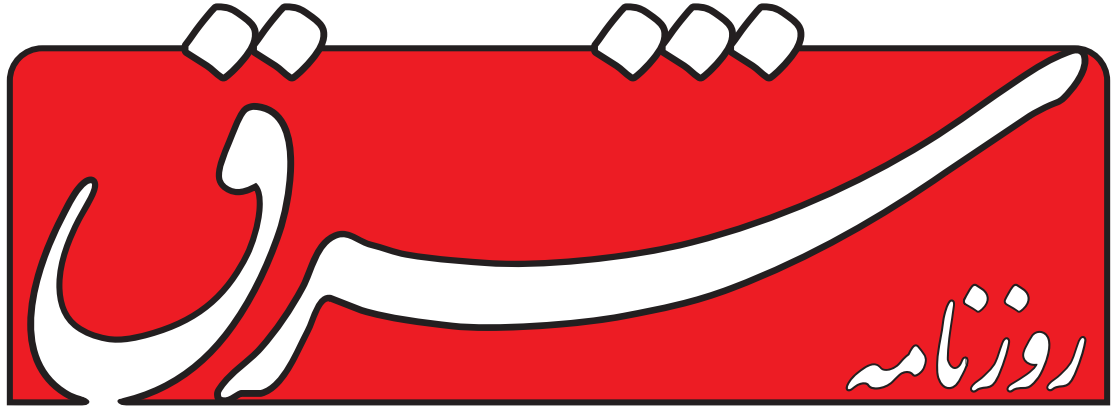
اتفاقاتی که در یکی، دو روز اخیر در کنفرانس امنیتی مونیخ رخ داده است، هیچ کم از یک تحول تاریخی بی‌سابقه طی دوره بعد از جنگ جهانی دوم ندارد. اظهارات مقامات آمریکایی و اروپایی در این کنفرانس، حاکی از فاصله‌گرفتن آنها از هم و نزدیک شدن آمریکا به روسیه است. تماس تلفنی ترامپ با پوتین را باید یک نقطه عطف به شمار آورد. پوتین حداقل از ۲۰۰۷ به‌طور علنی خواستار عقب‌نشینی آمریکا از اروپا، شکل‌گیری توازن جدیدی در اروپا به سود روسیه و شناسایی منطقه نفوذی برای روسیه در شرق اروپا بوده است. تماس تلفنی ترامپ و سخنرانی معاون وزیر دفاع او در کنفرانس مونیخ، نشان داد که دولت جدید آمریکا ممکن است انگیزه‌های برای هزینه‌دادن جهت جلوگیری از تحقق رؤیای پوتین نداشته باشد. این اتفاقات به نگرانی اروپا از احتمال همسویی دولت ترامپ با روسیه یا رهاکردن اروپا به حال خود دامن زده است. این رؤیایی است که همواره کرملین از ابتدای جنگ سرد داشته و کوشیده است تا واشنگتن را از ایفای نقش به‌عنوان محور امنیت اروپا منصرف کند. فرصتی که ترامپ ایجاد کرده است، شاید بی‌سابقه‌ترین فرصت برای کرملین طی ۸۰ سال گذشته، شکست انزوی سه‌ساله روسیه و یک پیروزی شخصی برای پوتین باشد. این اتفاق در حالی افتاده که گفته می‌شود ارتش روسیه در اوکراین روزی حدود هزار کشته و زخمی متحمل می‌شود و بهره بانکی ۲۱درصدی در روسیه گویای شرایط اقتصادی وخیم آن کشور است. در غیاب تصویری از یک پیروزی نظامی در افق، عمده امید روسیه این است که پارادایم جهانی تغییر کند و غرب از حمایت از اوکراین دست بردارد. تماس تلفنی ترامپ با پوتین قبل از تماس با زلنسکی و برنامه ملاقات مقامات آمریکایی و روسی در عربستان برای بحث درباره اوکراین بدون حضور اوکراین، پوتین را به خروج از باتلاق اوکراین امیدوار کرده است. اعلام آمریکا مبنی بر حمایت‌نکردن از عضویت اوکراین در ناتو و تأیید تئوسلی گابارد که تصور می‌شود متمایل به روسیه است به‌عنوان مدیر اطلاعات ملی آمریکا نیز خبرهای خوش دیگری برای پوتین بوده است. عجیب نیست که این تحولات موجب شادمانی و جشن و سرور در مسکو شده است. مقامات روسی امیدوارند بتوانند جنگی را که در جبهه‌ها نبرند، از طریق ترامپ ببرند. آنها تماس ترامپ را نشانه شکست تلاش سه‌ساله غرب برای انزوی روسیه دانسته‌اند و از اینکه ترامپ اول با پوتین صحبت کرد بعد با زلنسکی و در شبکه اجتماعی‌اش از «تاریخ باعظمت و دولت» سخن گفت، خوشحال هستند و آن را برای اروپا هولناک توصیف می‌کنند. بورس مسکو پنج درصد رشد کرد و ارزش روبل افزایش یافت و اکنون در مسکو از امید به لغو تحریم‌ها سخن گفته می‌شود. البته ظاهراً ترامپ در تماس خود با پوتین عمدتاً بر خاتمه جنگ اوکراین به‌عنوان یکی از قول‌های انتخاباتی‌اش متمرکز بوده است. این در حالی است که مطابق بیانیه کرملین، پوتین از پرداختن به «علل ریشه‌ای جنگ» سخن گفته که حاکی از مطالبات بیشتر پوتین، از جمله عقب‌نشینی ناتو از شرق و احیای حوزه نفوذ روسیه در اروپاست.

از طرفی، واکنش کشورهای اروپایی حکایت از عزم آنها برای ایستادگی در برابر ترامپ و پوتین دارد. سخنان معاون ترامپ در مونیخ در حمایت از راست افراطی در اروپا و ملاقات با رهبر حزب آرتناتویو آلمان، با انتقاد تند رهبران اروپایی مواجه شد و صدراعظم آلمان آن را محکوم کرد. وزرای دفاع اروپا در بروکسل، روز پنجشنبه بر حقوق اوکراین و نقش اروپا در مذاکرات صلح اوکراین تأکید کردند. وزیر دفاع انگلیس هر مذاکره‌ای درباره اوکراین بدون اوکراین را مردود دانست. وزرای خارجه اروپا در حاشیه کنفرانس مونیخ ملاقات کردند و مکرراً از رهبران اروپا برای نشست‌های فوری دعوت کرده است. با توجه به حمایت دولت ترامپ از راست افراطی در اروپا، پیش‌فرض اروپا این است که دولت ترامپ نواها و لیبرال‌دموکراسی اروپا را هدف قرار داده است.

اکنون سؤال این است که پوتین چگونه می‌تواند حمایت ترامپ را جبران کند؟ اگرچه ترامپ برای کسب وجهه به‌عنوان قهرمان صلح، انتظار انتطاف از پوتین دارد، اما ممکن است انتظارات بیبستری نداشته باشد. بیانیه کرملین حاکی از آن است که

مسائل خاورمیانه از جمله برنامه هسته‌ای ایران نیز در تماس ترامپ و پوتین مطرح شده است.

سه شنبه ۳۰ بهمن ۱۴۰۳
۱۹ شعبان ۱۴۴۶
۱۸ فوریه ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۵۳
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه + ۸ صفحه ویژه‌نامه



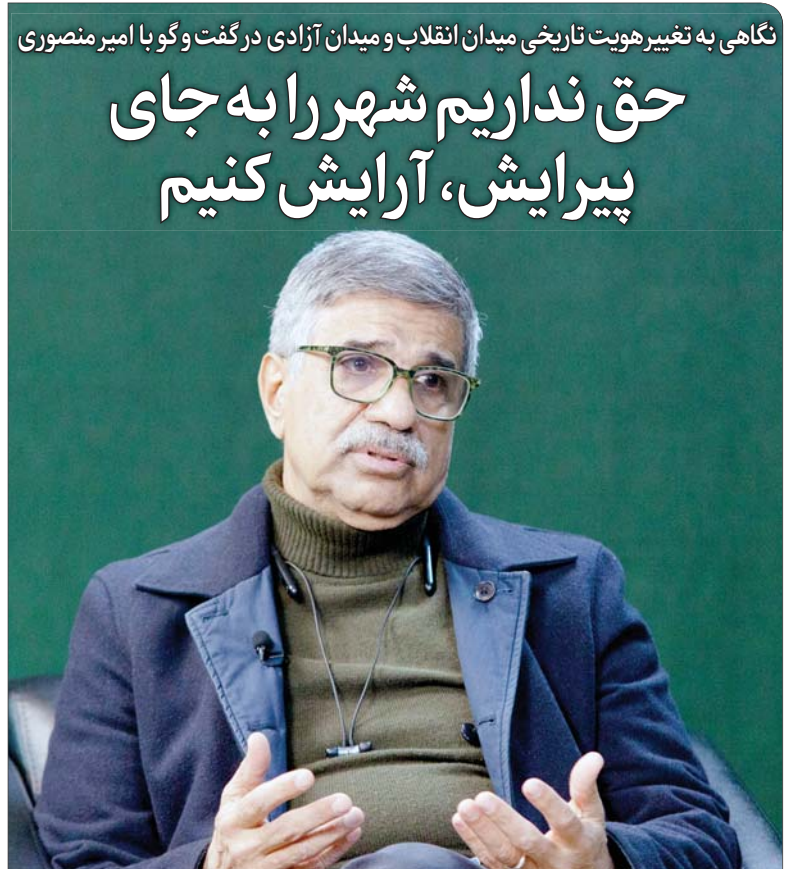
رهبر انقلاب در دیدار هزاران نفر از مردم آذربایجان شرقی تبیین کردند: مأموریت ویژه به دستگاه‌های تبلیغاتی، رسانه‌ای، آموزشی و فعالان فضای مجازی

در «شرق» امروز می‌خوانید: گردهمایی اضطراری رهبران اروپا هم‌زمان با آغاز مذاکرات آمریکا و روسیه؛ نشست برای جلوگیری از توافق • گفت‌وگو با بهرام کلهرنیا دبیر کل هفدهمین جشنواره هنرهای تجسمی فجر

امیر قطر طی چند روز آینده میهمان تهران خواهد بود

# پیامی در راه است؟

منبعی آگاه به «شرق» گفت: امیر قطر برای میانجیگری میان تهران و دمشق با هدف بازگشایی سفارت ایران خواهد آمد



نگاهی به تغییر هویت تاریخی میدان انقلاب و میدان آزادی در گفت‌وگو با امیر منصور

## حق نداریم شهر را به جای پیرایش، آرایش کنیم



گفت‌وگو با دکتر صدیقه پاک‌بین، بنیان‌گذار انجمن طراحان لباس و پارچه ایران: لباس اقوام ایرانی یک موزه سیار است

برگزیده‌ها

اقدام هم‌زمان ترانزیتی ترکیه و جمهوری آذربایجان علیه ایران پس از سقوط سوریه چشم‌ترکیه به شاهراه‌های منطقه

امنیت محیط دانشگاه‌ها در مظان اتهام

فقط می‌خواهیم درس بخوانیم



سیدستار هاشمی وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات تشریح کرد: «عدالت ارتباطی» به مثابه فرصت رشد برابر برای تمامی ایرانیان ویژه‌نامه ارتباطات را از روزنامه فروشی‌ها بخواهید

یادداشت

چرخیدن در بر همان پاشنه؟



حسین حسکو کارشناس اقتصادی

... که قلب باغچه در زیر آفتاب ورم کرده است/ که ذهن باغچه دارد آرام آرام/ از خطرات سبز تهی می‌شود/ و... دلم برای باغچه می‌سوزد

۱. فقر به‌عنوان یکی از «شهرهای عظیم»، این روزها بیش از هر زمان دیگری در دهه‌های اخیر چهره خشن خود را در کشورمان به رخ می‌کشد و سیاست‌گذار اما همچنان نتخه‌بند همان سیاست‌ها و اقدامات گذشته است؛ البته این بار با چاشنی «فناورانه» و توزیع «کالابرک الکترونیکی». گلایه‌ای که البته سخنگوی محترم دولت را خوش نمی‌آید و ایشان را با اقدامات گذشته است؛ البته این بار دست به قلم می‌کند تا در قالب یادداشتی به این انتقادها پاسخ دهد. پاسخ‌هایی که چه‌بسا کار را بدتر و بیشتر اوضاع را بیشت‌ر نشان می‌دهد. ایشان در یادداشتی با عنوان «کالابرک کوپن نیست» چنین استدلال می‌کنند: «کوپن‌دهی در دوران جنگ تمحیلی، در شرایطی اجرا شد که کشور با کمبود شدید کالاهای اساسی و شکل‌گیری بازار سیاه مواجه بود... در حال حاضر، کشور با کمبود کالاهای اساسی مواجه نیست و بازار سیاهی برای این کالاها شکل نگرفته است. کالابرک نه به دلیل بحران بلکه به‌عنوان یک سیاست حمایتی هدفمند برای افزایش قدرت خرید دهک‌های پایین جامعه توزیع می‌شود. این سیستم، برخلاف کوپن‌های دوران جنگ، تنها به افشار نیازمند اختصاص یافته و از مکانیسم مدرن دیجیتال برای توزیع استفاده می‌کند» (فاطمه مهاجرانی-۱۱/۲۷). به‌راستی کدام‌یک دردناک‌تر و هشداردهنده‌تر است؛ توزیع کوپن کالاهای اساسی در شرایط جنگی به سبب کاهش توان تولیدی کارخانه‌ها یا توزیع همان کوپن با «مکانیسم‌های مدرن و دیجیتال» در شرایط غیرجنگی؟ به سبب فقر و نداری جامعه؟

یادداشت

## امکان سنجی برنامه هفتم جمهوری اسلامی ایران



مهدی راه‌داری

دکترای اقتصاد و عضو هیئت علمی دانشگاه

خواهیم شد. چنانچه آن اگرها که اشاره کرده‌اند، محقق شوند؛ آنگاه اقتصاد ایران به مقام سه یا پنج اقتصاد برتر جهان در چند سال پیش‌رو خواهد رسید! اگرهای ایشان در واقع، همان امکانات داخلی و بیرونی است. تمهیدات را باید در کنار تهدیدات دید، به قول مؤلفه‌ریزان مفاد قوت، ضعف‌ها و فرصت‌ها به‌علاوه تهدیدها (SWOT) از جمله اصول مهم در روش برنامه‌ریزی است که باید دیده شوند.

قطعا منظور او از شغل، مشاغل کاذبی مانند فروش کالاهایی نظیر کلوچه و آب معدنی، آدامس، یا جوراب و زیرپوش در مترو یا پیاده‌روی خیابان نبوده است. به قول مولانا: آن غریبی خانه می‌جست از شتاب/ دوستی بردش سوی خانه خراب؛ گفت او این را اگر سقفی بدی/ پهلوی من مر تو را مسکن شدی؛ هم عیال تو بیاسودی اگر/ در میانه داشتی حجر دگر؛ گفت آری پهلوی باران بهست/ لیک ای جان در اگر نتوان نشستی!

رئیس دولت فعلی، جناب دکتر پزشکیان ارجمند، خیلی بر قانون‌گرایی و اجرای قانون برنامه تأکید داشته و دارند. بعضی عدم موفقیت‌ها در گذشته را عمدتاً ناشی از عدم اجرای قانون می‌پندارد. اما باید توجه داشت که آن قانون باید با شرایط جامعه هماهنگ باشد. هر قانونی ناسازگار باشد، جذب نمی‌شود و دفع خواهد شد، یعنی غیرقابل اجرا خواهد بود، چه قانون حجاب و عفاف باشد و چه قانون برنامه، چه اهداف اقتصادی باشد و چه غیراقتصادی.

این دولت همان‌طور که در بعضی موارد با چالش مواجه است و مثلا می‌گویند فلان معاونت، خلاف قانون تابعیت اعضای خانواده در کشور بیگانه، انتصاب شده است؛ درحالی‌که بعضی دیگر معتقدند وی مصداق مفاد آن قانون نیست، مگر اینکه برای آن مجدد در قانون تغییر ایجاد کنند و فرضاً تابعیت قهری مانند تولد فرزند در کشور دیگری که طبق قانون آن کشور تابعیت خواهد داشت و شهروند آنجا ناخواسته محسوب می‌شود نیز در قانون ما، منظور شود. در موضوع بحث ما، هر دولتی که بر سر کار باشد با هر رویکرد سیاسی، از نظر فنی، نمی‌تواند طی مدت‌زمان برنامه، به بسیاری از اهداف مهم برنامه هفتم دست یابد. چون شرایط داخلی و محیط پیرامونی برای تحقق آنها فراهم نیست و نمی‌توان عوامل سازنده یا شکل‌دهنده مفاد برنامه را تا پایان برنامه پدید آورد. اینکه بعضی دلسوزان و بزرگان اجتماعی می‌گویند اهداف برنامه، مانند رشد هشت درصدی، قابل تحقق است، با نگاه به وضعیت بالقوه اقتصاد ایران اظهار نظر می‌کنند، در واقع امکان شکوفایی استعدادها را صرف‌نظر از محدودیت زمان و قیود و

قواعد به فعل آوری مطرح می‌کنند. آنها تعجب می‌کنند کشوری که آب‌های آزاد دارد، از معادن زیاد و متنوعی برخوردار است، جلگه‌های کشاورزی آن اگرچه نسبت به کل سرزمین حدود ۲۰ درصد است، اما همان، چند برابر یک کشور اروپایی است که در سطح جهانی سهم اقتصادی خوبی دارد. همچنین از عوامل انسانی کشور می‌گویند، مانند فرهنگ مردمی که می‌تواند خوب پرورش یابد و به طور احسن عمل کند. اما شکوفایی استعدادها و به‌فعل آوری آنچه در درون اقتصاد و توان ما نهفته است، مستلزم شناخت اسباب و مؤلفه‌هایی است که در مطالعات امکان‌سنجی مطالب تا اینجا غالباً انتقادی و ارائه برهان در عدم انطباق مفاد مهم برنامه بر واقعیت جاری در اقتصاد ایران بود. اما پیشنهاد این یادداشت برای برون‌رفت از آنچه رشد و پیشرفت را در سطح قابل توجه مسدود کرده است، چیست؟ به نظر می‌رسد، ضروری است که سازمان برنامه و بودجه، طبق وظایف ذاتی خود، بانی برنامه‌ریزی و تجدید نظر در برنامه شود و با همکاری دیگر دستگاه‌ها متناسب با موضوع فعالیت هر یک از دستگاه‌ها، اقدام به اصلاح برنامه کنند. نه‌تنها علم و تجربه عناصر ثابتی نیستند، بلکه وضعیت سازوکار داخلی و خارجی نیز ثابت نیستند، بنابراین برنامه نیز مانند موجود زنده باید حیات داشته باشد و خود را به‌طور حداکثری بر واقعیت‌ها منطبق کند.

سازمان یادشده متأسفانه دچار معضلی به نام بودجه‌ریزی و نظارت قبل از خرج است تا برنامه‌ریزی راهبردی، مضافاً اینکه اغلب در بودجه‌ریزی نیز مفاد مهم برنامه کمتر مورد توجه است. این سبب شده نتواند با کار مشارکتی به تعیین راهبردهای مهم بپردازد و به فعل آوری آنها کمک کند.

راهبرد صنعتی کشور شفاف نیست چه مقدار صنایع پتروشیمی یا قطعات خودرو یا صنایع الکترونیک و... قرار است در برنامه رشد کند و با چه سیاست‌هایی. سیاست‌گذاران باید فعال عمل کنند، برای متغیرهای مؤثر بر نرخ ارز، تورم و رشد نقدینگی چاره‌اندیشی کنند و آن را در سطح مقدرات جهت به فعل آوری راهبردها و دسترسی به اهداف، سیاست‌گذاری کرده، متغیرهای مؤثر را تحت تأثیر قرار دهند.

اهداف، مطلوب، واقعی و قابل دسترس به‌مراتب بهتر از اهداف بسیار مطلوب، اما آرمانی و دوست‌داشتنی غیر قابل دسترس در شرایط فعلی هستند. این ترجیح و توجه می‌تواند مسائل و معضلات را به سهم و اندازه خود حل کند و به اهداف ممکن برساند. سیر و سلوک تخیلی ما را از واقعیت دور می‌کند و به ناکجاآباد می‌برد. این ماجرا، تقریباً با قدری اغماض شبیه قصه فردی است که در ذهن رؤیایی خود، ساخت برج ۴۰ طبقه و در هر طبقه هشت واحد ۱۶۰ متری را با امکانات رفاهی کامل دارد. اما بیش از آپارتمان شش طبقه و در هر طبقه دو واحد ۹۰ متری در توان ندارد. رفتن سراغ ساخت اولی سبب می‌شود به هیچ‌یک نرسد و در ناکجا آباد بماند و همچنان معضلات اقتصادی حل‌نشده باقی باشند.

این گفت‌وگو را در صفحه ۶ بخوانید. عکس عباس کلانتری، شرق